

2006. március

"Segítőkéz" Lelkisegély Telefonszolgálat, Debrecen

Tartalom:

Bevezetés
Rövid hírek, információk
Programjaink
IV. Pasztorálpszichológiai Szimpózium
Kínai tanmesék
Könyvajánlat

Bevezetés

Kedves Ügyelőkársak!

Elmúlt hónapban minden héten volt valamilyen stábunk: szupervízió, esetmegbeszélés, továbbképzés. Károly István a héten jelezte, hogy megbetegedett, így az e havi szupervízió elmarad. Ebben a hónapban tehát legközelebb csak a 20-ai esetmegbeszélésen találkozunk.

Többen kérték, hogy a szolnoki országos találkozóról Kukorelly Katalin előadását kérjem el. Ma kaptam meg a Régióújság szerkesztőjétől, így az áprilisi *Infóban* benne lesz.

Jó ügyeleteket!

Debrecen, 2006. március 9.

Rénes László

március

Rövid hírek, információk

➤ **PSZINAPSZIS**

Pszichodiler találkozó

2006-ban tizedik alkalommal rendezi meg a Pszinapszis Budapesti Pszichológiai Napokat a Pszichodiák Alapítvány.

A tizedik Pszinapszist 2006. március 10-12. között tartják az Almássy Téri Szabadidőközpontban, és a közeli Madách Imre Gimnáziumban.

A Pszinapszis Európa legnagyobb, kizárólag diákok által szervezett tudományos-kulturális ismeretterjesztő rendezvénye, amely a pszichológiai kultúra társadalmi megismertetését, elfogadtatását és népszerűsítését tűzte ki céljául.

A lélektan iránti növekvő érdeklődést jól tükrözi, hogy tavaly négyezer látogatója volt a rendezvénynek.

Az első, 120 fő részvételével megtartott találkozó az elmúlt kilenc év alatt 4000 személyes nagyrendezvényé nőtte ki magát. A Pszinapszis szervezői az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem pszichológia szakos hallgatói. Maga a „Pszinapszis” szó két részből áll: Pszi-, vagyis lelki, lélektani, és szinapszis, az idegsejtek kapcsolódási pontja. Szeretnénk, ha a mi rendezvényünk is ilyen „kapcsolódási pont” lenne a közönség és a szakma, valamint a pszichológia és társtudományai között.

A Pszinapszis – nemcsak Magyarországon, de egész Európában egyedülálló módon – olyan tudományos-kulturális rendezvény, amely évről évre ugyanazt a szemléleti keretet (a pszichológiai tudományét) felhasználva a világ egy újabb aspektusát mutatja be, a programot egy-egy mottó köré szervezve. 1996 óta a témák közül néhány: „Mérlegen a 20. század” – a pszichológia és a történelem

kapcsolódási pontjai. „Kapcsolat – Tér - Kép” – a különböző emberi relációk tanulmányozása. „Ablak az Egészségre” – a prevenció, az egészségtudatosság és fejlesztés kérdései. „Átváltozások” – az emberi élet állomásai, az emberi fejlődés. „Határok mentén” – az ember és a világok közötti határvonalak, illetve a pszichológia és határtudományai.

A magyar pszichológus-társadalom a programsorozat a hazai tudományos élet fontos eseményei között tartja számon.

Rendszeresen előadók között van pl.: Dr. Ranschburg Jenő, Dr. Popper Péter, Dr. Vekerdy Tamás, vagy az akadémikus magyar lélektan olyan nagyjai, mint Dr. Bagdy Emőke, Dr. Pléh Csaba professzorok.

Nem csak a szűken vett pszichológia, de társtudományai (pszichiátria, neurológia, kognitív idegtudomány, szociológia, pedagógia, antropológia, filozófia stb.) is képviselve lesz az ideai eseményen is.

A Pszinapszis küldetésének három központi, egymásra épülő eleme a pszichológiai kultúra megismertetése,

elfogadtatása és népszerűsítése. A „pszichológiai kultúra” ma már a lélektani ismeretek tudatos felhasználását, a testi-lelki egészségre való törekvést, az önismeret igényét jelenti, melyek révén hasznos tudással, önismerettel, társas készségekkel, toleranciával gyarapodhatunk.

A Pszinapszison a pszichológia különböző rész- és határterületeit, a kutatások legfrissebb eredményeit és az alkalmazási tapasztalatokat mindenki számára közérthetően mutatják be.

Idén „A BENNÜNK ZAJLÓ VILÁG” mottó köré építették fel szakmai programot. A látogatók és a meghívott szakembek azt vizsgálják: a mai környezet és életesemények hogyan tükröződnek az egyes emberek belső világában.

A 21. századi pszichológia megközelítésével tanulmányozzák e témákat az egyén, a család, a párkapcsolat és különösen a társadalom szempontjából.

Az előadásokból, kerekasztal-beszélgetésekből és kiscsoportos műhelyfoglalkozásokból álló szakmai programokkal, illetve a táncházak, kiállítások, közönségtalálkozók, koncertek, színházi és táncművészeti előadások segítségével igyekeznek közelebb kerülni belső világához. A Pszinapszison három napon keresztül számos tudományos és kulturális programlehetőséget ajánlanak látogatóknak, reggel 9 és hajnali 2 óra között.

A pszichológia gyakorlati felhasználásával kiscsoportos

(általában 15-20 fős) sajátélmény-foglalkozásokon, azaz műhelyeken ismerkedhetnek meg a látogatók. A látogatók kipróbálhatják a különböző önismereti módszereket, relaxációs technikákat, terápiás irányzatokat és egyéb alkalmazási lehetőségeket.

A tudományos jellegű szakmai program mellett széles kulturális kínálat is várja az érdeklődőket. Az ismeretterjesztéssel egyenrangú feladatnak tekintik, hogy vendégek ne csupán a szigorúan vett pszichológiai tudomány, hanem a művészet és a kultúra révén is sajátélményt szerezzenek.

A Pszinapszis hagyományai közé tartozik az Élő Könyvtár (beszélgetési lehetőség különböző sztereotípiákat megszemélyesítő „élő könyvekkel”) és a Tapasztalati Szoba (ahol a látogatók behelyezkedhetnek például fogyatékkal élő embertársaink világába).

A mozi-teremben pszichológiai témájú filmeket lehet nézni.

Bátraknak és félénkeknek egyaránt ajánlhatók a harcművészeti bemutatók. Idén sem maradnak el a Kulturális Stáb által szervezett kerekasztal-beszélgetések, amelyekben pszichológus vendégek és közéleti személyiségek kötetlen eszmecsereiben vehetnek részt az érdeklődők.

A szakmai programot kiegészítő témák kerülnek majd terítékre.

Tizedik születésnap alkalmából retrospektív Pszinapszis-kiállítás is lesz, relikviákkal, fényképekkel és plakátokkal, sikeres előadások vetítésével.

Költő András

<http://www.pszichodiak.hu>

➤ Húsz éve hunyt el Mérei Ferenc

Húsz éve, 1986. február 23-án hunyt el Budapesten Mérei Ferenc Kossuth-díjas pszichológus, a múlt századi magyar lélektan egyik legnagyobb hatású alakja.

Budapest VII. kerületében született 1909. november 24-én. Szüleinek a Garay bazárban volt kis fényképészműhelye, apja igen korán bekövetkezett halála után a mesterséget a családfenntartóvá vált anya folytatta. Mérei az elemi iskolát is ebben a kerületben végezte, de tanulni nem, csak olvasni szeretett. Az irodalom, a kultúra világát a házi könyvtárunkban meglévő Arany Összes és a Magyar Remekírók sorozatának kötetei ismertették meg vele.

Nyugtalan, örökösen kíváncsi természete miatt a nyolc gimnáziumi évet öt különböző középiskolában töltötte. 1927-től előbb a Szociáldemokrata, majd a Kommunista Párt tagja lett, s élete végéig baloldali gondolkozásúnak tartotta magát. Anyja Berlinbe küldte volna továbbtanulni, ám Mérei Párizst választotta, ahol előbb statisztikai gazdaságtant, majd egy év múlva nyelvészetet hallgatott, s a francia mellett elsajátította az olaszt, a németet, a latint és a görögöt is, ez a gazdag nyelvtudás később gyakran volt életmentő számára. A nyelvészeti stúdiumok után jutott el a pszichológiához, a Sorbonne-on a nagyhírű gyerekpszichológus, Henri Wallon fogadta tanítványává. Wallon nyomán alakította ki saját kulcseszméjét, amelynek lényege az ember társas meghatározottsága, s a későbbiekben is ennek kutatására fektetett nagy hangsúlyt.

1934-ben két diplomát is kapott, egyet a pályaválasztási tanácsadó főiskolán, a másikat pedig a Sorbonne bölcsészkarán filozófiából, szociológiából, pszichológiából és pedagógiából. Ebben az évben hazatért, s négy évig a Állami Gyermeklélektani Intézetben fizetés nélküli pszichológus, majd 1938-tól 1940-ig a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán a Szondi Lipót vezette kórtani és gyógytani laboratóriumá szintén fizetés nélküli munkatársa volt. A megélhetést a nyelvtanítás biztosította számára. A zsidótörvények miatt a laboratóriumból eltanácsolták, ekkor a Patronázs Egyesület György Júlia vezette ambulanciáján dolgozott 1942-ig, itt írta első könyvét is A pályaválasztás lélektana címmel. 1942-ben behívták munkaszolgálatra, ahonnan többszöri próbálkozás után 1944-ben átszökött a szovjet hadsereghez.

Századosi rangban, s az Új Szó című lap munkatársaként tért vissza Budapestre. Az 1945 és 1950 közötti időszakban munkássága kiteljesedett: 1948-ig a Fővárosi Lélektani Intézet vezetője, a Pedagógiai Főiskola, az Eötvös Kollégium és a NÉKOSZ tanára, majd 1950-ig az Országos Neveléslélektani Intézet vezetője volt. Közben folytatta kutatásait, megjelentette Az együttes élmény című könyvét, amellyel külföldön is nevet szerzett, tanulmányokban ismertette reformpedagógiai elképzeléseit. 1949-ben Kossuth-díjat kapott, majd egy évvel később a pedológiát, "a polgári-individualista gyermektanulmányozást" elítélő párthatározat nyomán mindenhol kirúgták. 1956-ig fordításokból tartotta el háromgyermekes családját és idős édesanyját.

1956-ban rehabilitálták, s kiemelt tudósként az MTA Lélektani Intézetébe került. A forradalom idején a pesti bölcsészkaron alakult Egyetemi Forradalmi Diákbizottság egyik vezetője volt. A bukás után még egy ideig szabadon dolgozhatott, ám 1958 októberében államellenes szervezkedés vádjával letartóztatták, s 10 év börtönre ítélték. A legabszurdabb léthelyzeteket is gyermeki derűvel és tudós kíváncsisággal

fogadó Mérei számára a börtön is újabb ismeret- és élményanyagot jelentett. Rabtársaival szemináriumokat tartott, nyelveket tanított, zárkatársaival, Litván Györggyel és Széll Jenővel megindították a hedonista alapokon álló "Élvezd a börtönt!" mozgalmat. 1960-ban agyérgörcsöt kapott, lábadozása idején született meg a négykötetes pszichológia mű, a Lélektani napló, amelyet - jobb híján - WC-papírra írt.

1963-ban amnesziával szabadult, 1964-től 1976-os nyugdíjazásáig az Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet vezető pszichológusa, a pszichodiagnosztikai, majd a klinikai pszichológiai labor vezetője lett. Ebben az időszakban születtek jelentős munkái: a **Gyermeklélektan és az Ablak-Zsiráf** (V. Binét Ágnessel), a szociometriai kutatásait feldolgozó **A közösségek rejtett hálózata, A klinikai pszichológia gyakorlata** (Szakács Ferencsel), a **Szociálpszichológiai vizsgálatok az iskolában**. 1976-tól a Magyar Pszichológia Társaság és a pszichodramatikussá válás vezetője volt, s folytatta művészet- és irodalompszichológiai vizsgálatait is, amelyekről a "...vett a füvektől édes illatot..." című kötetében számolt be. 1982-ben életművét az MTA "a pszichológiai tudományok doktora" fokozattal ismerte el, 1984-ben pedig Ranschburg Pál emlékéremmel tüntették ki.

1982-ben ismét agyérgörcsöt kapott, s bár felépült, meggyógyulni már nem tudott teljesen. 1986. február 23-án halt meg Budapesten. Halála előtt nem sokkal a Balázs Béla Stúdió produkciójában Forgách Péter készített vele interjút, amelyben Mérei életéről, élményeiről, tapasztalatairól vallott. "Az életet a maga teljességében kell szeretni" - hirdette, s e szeretetnek egyik alapja a megértés, amelyre egész életében törekedett. Ugyanakkor ízig-vérig pedagógus is volt, nemcsak érteni akarta a világot, hanem - a nevelés révén - megváltoztatni is. Halálának évfordulójára idén januárban megjelent a Mérei Élet-Mű című kötet, amelyben több, eddig kiadatlan írása és levele is szerepel.

➤ Szerencsétlen játék

Mindannyiunkban ott lakik a homo ludens, a játékos ember is, hiszen a felnőttek is szeretnek játszani - az idő múlásával inkább csak a játék módja változik, ám az iránta való vágy nem, sőt. Az emberek egy része csak a játék kedvéért játszik, kisebb részük a sikerért, és még kevesebben vannak azok, akiknek a siker csak pénzbe mérhető. A szerencsejáték közben átélt izgalom, a tét, a nagy nyereség lehetősége sok ember szívét megdobogtatja, ám csak legritkább esetben hozza meg a szerencsét. A kockázat okozta izgalommal való szórakozás nem tartozik az emberiség új keletű szokásai közé: már az ókori Egyiptomban és Thébában is használtak játékkockát és más

szerencsejátékokat - a fennmaradt eszközök tanúbizonysága szerint. Hazánkban a rendszerváltás előtt a legtöbb szerencsejátékot - például a kaszinók és a nyerőgépek működtetését - tiltotta az állam. Az kilencvenes években azonban így rengeteg, számunkra majdhogynem új játék kapott zöld utat. A hagyományos totó, lottó, lóverseny mellett ma már a rulettől a félkarú rablón és sorsjegyeken keresztül egészen a kenőig változatos módokon nyerhetünk - és veszíthetünk. A milliók reményében több millió ember száll játékba rendszeresen kis tétekkel, ők természetesen nem betegek. A gyors meggazdagodás iránti vágy és a kockáztatás szeretete általános emberi vonások, és ha ezen készítetések

kiélése kontrollált, azaz mederben tartott módon, kulturáltan történik, az időnkénti játék az egyén szempontjából kellemes időtöltést és szórakoztató örömforrást, míg a társadalom, az állam számára fontos bevételi forrást jelent.

Néhány százezerre tehető a nagy tétekkel játszóknak a tábor, még ők sem számítanak szenvedélybetegnek, csupán veszélyeztetettnek.

Magyarországon több ezerre tehető azok száma, akikben a játékszenvedély annyira erős, hogy közvetlenül fenyegeti őket minden pénzük, teljes vagyonuk elvesztésének és személyiségük teljes széthullásának lehetősége...

Holnap biztosan sikerül...

A szerencsejáték-szenvedélybetegségben szenvedők 20%-a kísérel meg öngyilkosságot, sokan közülük pedig bűnözéssel próbálják megszerezni adósságaik törlesztéséhez vagy az újabb partihoz, menethez, futamhoz, sorsoláshoz szükséges pénzt. Egész családok megélhetése, működőképessége, lelki egészsége kerülhet veszélybe, ha valamelyik családtag a "zöld posztó", az "ördög bibliája" vagy a "félkarú rabló" bűvkörébe kerül. Többnyire a pszichiátriai kezelést is valamelyik családtag kezdeményezi, a szenvedélybeteg nem érzi, nem ismeri el kontrollvesztését, nincs betegségtudata, miközben rögeszméjévé válik, hogy a következő játszma meghozza a nagy nyereséget. Ez az impulzuskontroll-zavart okozó mániákus jellegében hasonlít a kleptomániás vagy piromániás személy téveszméihez. Számos párhuzam áll fenn az alkoholizmussal és a drogfüggéssel is, és hosszú távon mindegyik esetben a személyiség leépülése, egy romboló függőség kialakulása és a létezés alapjainak felélése következik be, mind egzisztenciális, mind pedig biológiai

értelemben, legfeljebb eltérő sorrendben. A súlyos játékszenvedélyben szenvedőt nehezebb felismerni, mint egy idült alkoholistát vagy morfinistát, de testi tünetek a végső stádiumban itt is megjelennek.

A játékszenvedély-beteg legfontosabb jellemző jegyei:

- idejének nagy részét szerencsejátékkal vagy az arról való gondolkodással, álmodozással tölti,
 - már többször megpróbálta abbahagyni a játékot, de mindig visszaesett (ez a sikertelen erőfeszítés - akár csak dohányos esetén a kudarccal végződő leszokási kísérlet - aláássa az önbecsülést és az akaraterőt, csökkentve ezáltal a leszokás esélyét),
 - ha nem játszhat, nyugtalan, ingerlékeny,
 - folyamatosan növeli a tétekre fordított összeget, egyre nagyobb "dózisra" van szüksége a megszokott izgalmi állapot eléréséhez,
 - a játék folytatásában, - dacolva minden negatív tapasztalattal és józanságra intő, ésszerű matematikai érveléssel, - élete problémáinak megoldását látja,
 - kóros szenvedélye miatt elveszíti állását, emberi kapcsolatait, gyakran illegális cselekedetet is elkövet. A betegséget többnyire depresszió kíséri, amely visszatérő öngyilkossági kísérleteket, jövőkép nélküli életvezetést (helyesebben: élet nem vezetést), elhatalmasodó bűntudatot eredményez. A súlyos játékszenvedély-betegeket megtört tekintet, sápadt arc, kézreszketés, halk, erőtlenszerű, szinte "síróból jövő" hang jellemzi.
- Ma már létezik speciális, szakszerű kezelése ennek a fajta szenvedélybetegségnek is. Így, ha a probléma felismerésre kerül, és a "beteg" mögött támogató, szerető család áll, komoly remény van arra,

hogy a játékos felismerje szenvedélyének öpusztító voltát, és képes legyen kontrollálni impulzusait, s nemet mondani a sürgető készítésnek...Hazánkban egyre több

helyen foglalkoznak a játékfüggőség kezelésével - Budapesten például a Nyíró Gyula kórházban van ilyen speciális, e szenvedélybetegség kezelésére szakosodott osztály.

[forrás: Galenus]

Programjaink

Dátum	Nap	Időpont	Megnevezés
MÁRCIUS			
Március 20.	Hétfő	18 ⁰⁰ – 21 ⁰⁰	Esetkonzultáció
ÁPRILIS			
Április 3.	hétfő	18 ⁰⁰ – 21 ⁰⁰	Esetkonzultáció
Április 21.	péntek	16 ⁰⁰ – 18 ³⁰ 15 ⁰⁰ – 16 ⁰⁰	Szupervízió
			Egyéni szupervízió

Figyelem!

Károly István hirtelen megbetegedése miatt a márciusi szupervízió elmarad. Helyette lehet, hogy az áprilisi szupervíziót áttesszük péntekről szombatra, s dupla időben tartanánk. Addig azonban még találkozunk, s időben meg fogjátok tudni a változást.

Károly Istvánnak mielőbbi gyógyulást kívánunk (s pihenést is)!!!

ÁLOM – VILÁG

IV. PASZTORÁLPSZICHOLÓGIAI SZIMPÓZIUM

2006. március 30-31.

a Debreceni Református Kollégium Dísztermében

<http://www.drhe.hu>

A szimpóziium helye: Debrecen, Kálvin tér 16.

Jelentkezés március 20-ig!!!:

e-mail: szabozs@drk.hu Fax: 06 / 52 / 516-822

Levélben: Szabó Zsuzsanna
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
4026 Debrecen, Kálvin tér 16.

Információ: www.drhe.hu 06 -52 / 516-866

Részvételi díj:

1. nap (csütörtök): 2500.- Ft

2. nap (péntek): 2000.- Ft

Mindkét nap: 3500.- Ft

Diákoknak: 1000.- Ft / nap

Ebéd (előzetes rendeléssel): 700 Ft/nap

MÁRCIUS 30. csütörtök

	9,30-10,15	Regisztráció, műhely-választás, ebédrendelés	
	10,15-10,30	A DRHE rektorának megnyitója	Dr. Fazakas Sándor rektor
Előadások	10,30-11,00	1. Álmodások a Bibliában	Dr. Marjovszky Tibor
	11,00-11,30	2. Az álom pszichofiziológiája	Prof. Dr. Halász Péter
	11,30-12,00	Kérdések, megjegyzések a plénumból	
	12,00-12,30	Andreas Hess: Isten dicsősége az élő ember című könyvének bemutatása	Tarr Kálmán
12, 30- 14,00	EBÉDSZÜNET		
Előadások	14,00-14,30	3. Pszichológiai irányzatok az álmodásokról	Dr. Bugán Antal
	14,30-15,00	4. Mesés álmodások	Kosztyuné Dr. Nyitrai Erika
	15,00-15,30	Kérdések, megjegyzések a plénumból	
	15,30-16,00	Szünet	
Műhely – csoportok	16,00	I. Gyászálmodások	Dr. Bodó Sára
		II. A rémálmodások réme	Dr. Kiss Sándor Árpád
		III. Álmodások és kreativitás	Dr. Arany Erzsébet
	–	IV. Mesés álmodások	Kosztyuné Dr. Nyitrai Erika
		V. Gyermekálmodások – felnőtt álmodások?	Dr. Nagy Beáta
		VI. Álmodások a Bibliában	Dr. Marjovszky Tibor

18,00

VII. A bennünk lakó gyermek álmai

Rideg Gyula,
Németh Sándor

18,00

FOGADÁS a Társalgóban, - lehetőség találkozásra, beszélgetésre**MÁRCIUS 31. péntek**

Előadások	10,00–10,30	5. „Terror natus est”. Hipnotikus éberálmok kezelése transzgenerációs traumát elszenvedett betegeknél	Dr. Vas József Pál
	11,00–11,30	6. Álomfejtés helyett ... – hogyan bánhatunk az álmokkal a lelkipásztori gyakorlatban?	Dr. Hézsér Gábor
	11,30–12,00	7. I have a dream – álmok egy jobb világért	Andreas Hess
	12,00–12,30	Kérdések, megjegyzések a plénumból	
12,00 - 13,30 EBÉDSZÜNET			
Műhely – csoportok	13,30	VIII. Az álom életútformáló ereje (egy bibliai történet és egy mese alapján)	Drs. Somfalvi Edit
		IX. Álom textus – álmos prédikáció?	Dr. Fekete Károly
	–	X. Hipnoanalitikus éberálmok módszer protokollja	Dr. Vas József Pál
		XI. „Álmatlanság” – beszélgetés egy film kapcsán	Drs. Csoma Judit
	14,45	XII. Álomfejtés helyett ... – hogyan bánhatunk az álmokkal a pásztori gyakorlatban?	Dr. Hézsér Gábor
		XIII. Álmok a segítő gyakorlatban	Dr. Kereskényi Sándor, Szabó Gabriella

14,45-15,00 Szünet

**A posztgraduális pasztorálpszichológia szakot végzett hallgatók
DIPLOMAOSZTÁSA****15,00-16,00-ig**

Klasszikus kínai tanmesék 9.¹

AZ EGYLYUKÚ HÁLÓ

A régi mondás szerint “bármilyen nagy hálót feszítesz is ki, a madárka egyetlen pici lyukban akad fenn”.

Egy embernek annyira megtetszett a mondás, hogy nagy csomó spárgadarab végeit összecsomózva hurkokat készített a madzagokból.

Senki sem tudja, sikerült-e ezzel a “hálóval” akárcsak egyetlen madarat fognia.

Shen Jian *

AZ ÍJ TÜKÖRKÉPE

Nagyapám Chen kerület békebírája volt, s egy alkalommal meghívta, házába a titkárát, Du Xuant, hogy bor mellett ünnepeljek meg a nyári napfordulót. A ház falán vörös íj függött, amely a kupa borban tükröződve kígyóalakra emlékeztetett. Du Xuan visszahőkölt a látványtól, ám nem merete visszautasítani a bort. Néhány nap múlva tompa fájdalmat érzett a gyomrában, étvágytalanná vált, lefogyott. Szedett mindenféle gyógyszert, de nem sikerült kikúrálnia magát.

Nagyapám később hivatalos ügyben hívatta magához és megkérdezte, hogyan szerezte betegségét.

– Attól a kígyótól való félelem okozta, amelyet lenyeltem – felelte Du Xuan.

A titkár távozása után nagyapám pillantása az íjra tévedt, és rájött, mi történhetett. Azonnal kocsit küldött Du Xuanért, és úgy tett az asztalra egy kupa bort, hogy az íj ugyanúgy tükröződjék benne, mint a titkár korábbi látogatása idején.

– Csupán a falon függő íj tükörképe az, ami megijesztett – magyarázta a titkárnak.

Du Xuan abban a pillanatban jobban lett, rövid időn belül felépült.

Hagyományos témák (Feng Su Tong) *

A FEHÉR FEJŰ DISZNÓ

Liaodongban egy kondás elléskor észrevette, hogy az egyik kismalac feje fehér, s mivel természeti csodának vélte a jelenséget, elhatározta, ajándékképpen elviszi a malacot a királyi udvarba. Hedongba érve azonban észrevette, hogy valamennyi kismalac fehér fejű, így hát szégyenkezve hazatért.

Késői Han-történet *

A SZENT ANGOLNA

¹ A fordítás a Foreign Languages Press, Beijing, China, 1981-ben kiadott Chinese Ancient Fables c. angol nyelvű kötete alapján készült. Magyar fordítás © Striker Judit, 1991. A fordítást az eredetivel egybevetette Baron Péter.

* Xun Yue-tól (148-209).

* Ying Shaótól, i. u. II. és III. századból.

* Fau Yetől (i. sz. 398-445).

Kuajiban a Dam kőpavilon mellett hatalmas juharfa állt. Törzse korhadásnak indult, jókora üreg keletkezett benne, s valahányszor eső esett, az üreg megtelt vízzel. Egy halkereskedő a fa mellett elhaladva a móka kedvéért betett egy angolnát a vízzel teli üregbe.

Mint hogy angolnák nem szoktak fában élni, a falu lakói meg voltak győződve róla, hogy szent állat telepedett a fába. Templomot emeltek a fa mellé, mindennap macskát áldoztak az oltáron, a templomot elnevezték Angolna Atya Templomának. Hittek benne, hogy aki az angolna előtt imádkozik, megtalálja a szerencséjét, aki viszont nem adja meg az istenségnek a tiszteletet, bajba jut.

Amikor a kereskedő visszatért útjáról, és látta, mi történt, fogta az angolnát, elvitte, hogy levest főzzön belőle. Ettől kezdve az angolna nem volt szent többé.

*A csodák kertje (Yi Yuan)**

A FŐNIXMADÁR

Gong Shu, a kézműves egy darab fából főnixmadarat akart faragni.

Elsőként durván kifaragta a madár körvonalait.

Egy járókelő meglátta, azt mondta:

– Jobban hasonlít bagolyra, mint főnixre.

Másik is tett megjegyzést:

– Inkább kócsagra emlékeztet. Valamennyien kinevették a csúf madarat és a kézműves ügyetlenségét.

Aztán a főnix elkészült – koronája olyan volt, akárha zafírból lett volna, karmai cinóbervörösen csillogtak, tollazata káprázatos színekben tündökölt, és ha titkos gombot nyomtak meg rajta, felszállt az égre, három nap, három éjjel repkedett a felhők felett.

Akik kezdetben leszólták a készülő alkotást, csodálattal adóztak a kézműves ügyességének.

*Liu Zi**

A SZAMARAT VÁSÁRLÓ TUDÓS

A tudós szamarat vett a vásáron. Az adásvételt szerződésbe kellett foglalni. Az eladó látta, amint a tudós egyik lapot a másik után írja tele, s bár már a harmadik oldalnál tart, a "szamár" szó még mindig nem fordul elő a szövegben. Siettette a tudóst, fejezze már be a szerződést.

– Csupán annyit kellett volna szerződésbe foglalnod, hogy ennyit meg ennyit fizettél a szamarért, s hogy egyik félnek sincs tartozása a másikkal szemben. Miért írsz hát ilyen sokat?
– kérdezte az eladó.

– Ne légy türelmetlen – felelte a tudós –, hamarosan sor kerül a számárra is.

*A Yan család tanításai**

* Liu Jingshutól, V. század.

* A mű Xin Lun címmel is ismert. Szerzője a hatodik században élt Liu Zhou.

* Yan Zhituitól (531-591).

"EGÉSZ IDŐ ALATT ITT VOLT!"

A lassú észjárású Wang Hao pejlován elkísérte a csatába Qi uralkodóját. Éjszaka borzalmasan hideg lett. Hajnalra a lovat hódara fedte be. Amikor Wang Hao kiment a sátorból, sehol sem találta a lovát. Embereket küldött a ló megkeresésére, ám hiába.

Aztán kisütött a nap, a hó elolvadt, és lova régi pompájában tündökölt.

– Ó, hát egész idő alatt itt volt! – kiáltott fel Wang Hao.

*A keleti dinasztiák története**

A GYÁVASÁG OSTOBÁVÁ TESZ

Dingzhou városát körülvevették a tatár seregek. Sun Yangao, az előljáró úgy megrémült, hogy nem ment hivatalába, hanem elbújt a házában, és magára zárta az ajtót.

Amikor megtudta, hogy a tatárok áttörték a védősáncot, nagy sietve befeküdt egy nagy, faragott ládába, s azt mondta szolgájának:

– Zárd rám kívülről a ládát, tedd el a kulcsot, és oda ne add az ellenségnek, bárhogy kéri is!

*Chao Ye Xian Zai**

AZ ELVESZETT CSOMAG

Az ostoba ember a fővárosba tartott, hogy vizsgát tegyen. A fővárosban észrevette, elveszítette a bőrből készült csomagját. – Hiába vitte el a tolvaj a csomagomat – mondta nyugodtan –, úgysem tud hozzáférni a tartalmához.

Amikor megkérdezték tőle, hogyan érti ezt, így felelt: – nálam van a kulcs! Anélkül meg mihez kezd vele?

Chao Ye Xian Zai

A PATAK

Az út mentén kis patak folydogált. A környék lakói nagyon örültek neki, mert ez volt az egyetlen lehetőség rá, hogy szomjukat enyhítsék.

Egyszer valami kései járókelő beleesett a patakba, és megfulladt. Attól fogva az emberek egyre szidták azt, aki erre a helyre tette a patakot.

*Shen Meng Zi**

* Li Yanshou és mások gyűjtése a VII. századból
* Zhang Zu írása a nyolcadik század elejéről.
* Lin Shensi műve a nyolcadik századból.

Könyvajánlat

Philip K. Dick: Álmodnak-e az androidok elektronikus báránnyokkal?

Agave Könyvek, Budapest, 2005.

Sokáig kellett várni, hogy az eredetihez méltó külalakkal és fordításban vehessük kézbe a cyberpunk atyjának (előfutárának?) talán legfontosabb művét. Philip K. Dick hosszú című regényének legújabb hazai kiadása már első szimatra is jobbnak tűnik, mint a régebbi próbálkozások. A kultuszfilmmé vált Szárnyas fejvadász alapját képező, tudományos-fantasztikus mezbe bújtatott negatív utópia történet színtere egy lidércnyomásos, sivár jövő. Földünk lassan emberi tartózkodásra alkalmatlanná válik, aki teheti, elhúzza az űr távolabbi sarkaiba. A nukleáris csapások miatt radioaktív porfelhőktől övezett bolygón vegetáló lakosság kedélyállapotát hangulatorgonákkal tartják szinten. A háziállatok szinte mind kipusztultak, de az eltűnt kedvenceknek vannak elektronikus utánzatai. Dick fantáziája legendásnak bizonyult, csak hogy az élet őt is túlszárnyalta. Korunk embere vehetne igazi négy lábút, de fajunk bizonyos példányai szívesebben nyomogatják a tamagocsit. És ez talán borzalmasabb, mint az író elméjéből kivetült szörnyvilág. Ha nem kaphatunk hűvér társat, annál csak az rosszabb, mikor már nem is vágyunk rá. Dick hősei azonban nem kiváltani akarják az igazi emberi melegséget, inkább pótolni.

Rick Deckardnak igazi báránnya volt, amíg vérmérgezésben ki nem múlt szegény. Azóta kénytelen beérni egy imitációval. Deckard fejvadász, munkája, hogy szökött androidokat üldözzön. Mert eme létsíkon nem csak a birkának vannak megtévesztő hasonmásai. A főhős lelkiismeret-furdalás nélkül vadássza le a posztmodern homunkuluszokat, amíg bele nem szeret a Nexus 6 sorozat egyik nőnemű tagjába. Itt van a könyv által felvetett létfilozófiai dilemma. Ha a robot úgy néz ki, akként viselkedik, szeretkezik, mint egy fajunkbeli,

akkor mi ő tulajdonképp? Hova számít a (v)érező gép. Persze a történelem során ennél sokkal kevesebb differencia is elég volt, hogy a fajunk bizonyos szegmenseit az ember voltukat őrző méltóságtól, aztán a pusztasághoz való joguktól is megfossszák. Spanyol konkvisztádorok és teológusok késhegyig menő vitát folytattak, vajon az indiánok emberek-e. A dicki látásmód visszatérő kérdése, hogy mi tesz bennünket az evolúciós piramis csúcsragadozójává. Ha a belső szerveink mibenléte, akkor a regénybeli háromdimenziós kópiáink fajidegenek. De ha szintetikus műszervek cserélik az ember fogsorát, szívét, veséjét, retináját, akkor eme logika alapján már kevésbé emberi, mint "originál" belsőjű társa. Deckard szürkeállományában ott motoszkál a gondolat, hogy a Nexus 6 agya mint hordozóeszköz talán ugyanolyan (vagy rokon) érzéseket rejt, s a különbség csak formai. A robotokat empátiatesztel szűrik ki, ami a szenvedés iránti részvétet méri. Ha a meghalástól féltő robot embertelen lény, akkor az eredeti hiányában létrehozott háziállat-imitáció kutya- vagy macskaszerűtlen vagy épp báránnytalan kellene legyen. Következésképp alkalmatlan a célra, (a szeretet csíholására) melyre létrehozták. Az élőlény milyenségét nem bensőjének összetétele, hanem annak kivetülése határozza meg. És szenvednek-e az androidok? Nem tudhatjuk, de ez nem különbözteti meg őket tőlünk. A fájdalom nem mérhető, szubjektív érzet. Mercer empátiadoboza azonban a robotokat kivéve bárkinek lehetővé teszi mások szenvedésének átélését. De az androidok is társas lények, csoportban menekülnek és bujkálnak. Ha az ember nem látja az ő szenvedésüket, hogyan várhatja el, hogy ők felfogják más fajokét? - ez a mű egyik lehetséges üzenete.

infó |

2006. március

"Segítőkéz" Lelkisegély Telefonszolgálat, Debrecen

PAPP LÁSZLÓ TAMÁS

március

Király Levente: Szánalmasan közel
Parnasszus könyvek, Budapest, 2005.

Király Levente harmadik kötete a posztmodern magyar költészet mintapéldája lehetne, hiszen ironikus, nyelvkritikus és az irodalomértés aktuális problémáira is reflektáló versek sokszínű gyűjteménye. Király láthatóan tisztában van a versírás dilemmáival, és, mondhatni, az erre adott válasza ez a bizonyos sokféleség, melynek legalább annyira oka az útkeresés, mint a tanácstalanág. Ezzel magyarázható, hogy néhol enged a szentimentális költészet csábításának, szivárványról és szentjánosbogarakról beszél, ellágyul, próbál valami rendkívülit közölni, de ez a hang nem áll igazán jól neki. Sokkal érdekesebb azokon a helyeken, ahol nimfomán hajlamokról, a kapualjba szokott hajléktalanokról, a vérbe jutó idegen anyagokról, a száraz, hűvös helyről vagy a közvetlen napsugárzásról ír. Az utóbbi szövegekben ugyanazzal a friss, felszabadult

hanggal, ugyanazokkal a magabiztos, vitatkozó, humoros és éles mondatokkal találkozhatunk, mint az Így irtok én címen kiadott paródiáiban. Végül a kötet egészére visszautaló zárószöveg sok mindent elárul Király Levente költői törekvéseiről. A kavicsot a folyó túlszéljára átdobni igyekvő sétáló szükségszerű kudarc az önmagát felülmúlni, a nyelv határait átlépni próbáló költő kiválóan megformált, önironikus allegóriája: "Megkeresem a megfelelő követ, teljes erőből elhajítom. (...) Aztán csobbanás: fekete gyűrűk a vízen, / szánalmasan közel. / Kitér belőlem a nevetés." Az ebben a könyvben reprezentált költészet számára nincs túlsó part, ezért fontos, hogy kár is a költőnek az átjutásra időt és energiát vesztegetnie. És egyébként: van elég tennivaló ezen a parton is.

BEDECS LÁSZLÓ

John Barth: Az úszó opera
Kalligram Kiadó, Pozsony, 2005.

John Barth egy interjúban a következő meghatározást adta a posztmodernről: "a posztmodernizmus az, ha az ember egyszerre köti meg a nyakkendőjét, magyarázza lépről lépésre a nyakkendőkötés folyamatát, és cseveg a férfi nyakravalók történetéről - s mindezek ellenére egy tökéletes csokornyakkendőt sikerül rittyentenie". Maga a történet - vagyis, hogy miképpen telt Todd Andrews, a regény főhőse és elbeszélője számára az 1937. június 21-i nap kora reggeltől, amikor elhatározta, hogy megöli magát, később estig, mikor végül megváltoztatta döntését - lenne a nyakkendő, Toddnak e történet elbeszélésével kapcsolatos reflexiói a nyakkendőkötésre vonatkozó magyarázatok, és azok az absztrakt filozófiai kérdések, melyek mind a döntést, mind az elbeszélésmódot meghatározzák, a divattörténeti fejtegetések.

Persze maga a cselekmény is többrétegű. A júniusi nap történetébe elbeszélések ékelődnek a múltból. Todd élete különböző stádiumokra tagolódik, melyeket ő különböző maszkokként ír le, és arról igyekszik meggyőzni magát, hogy e maszkokat ő maga cserélgeti saját kénye szerint. Élete első néhány megrázkódtatása mind a testiséghez kötődik - ezekben tapasztalja meg az állati elem uralmát az ember életében, és rendül meg mindörökre a bizalma a humanista értékekben. Az első ilyen tapasztalat kamaszkori szexuális élményeihez fűződik. A következő sokk az első világháborúban éri. Ez az abszurd, rettenetes epizód talán a regény legemlékezetesebb része. Todd ugyanis egy lövészárkban, az elsőprő, állati rettegésben tapasztalja meg néhány pillanatra a tökéletes harmóniát és a kölcsönös megértést egy német katonával, akit később, a józan ész

visszatértevel azonnal megöl. A harmadik és negyedik megrázkódtatás forrása a betegség. Először azt tudja meg, hogy egy olyan ritka szívbetegséggel rendelkezik, amely bármelyik percben megölheti, később pedig azt, hogy krónikus prosztatagyulladás van. A következő nagy fordulat 1930-ban éri, amikor apja a nagy krachot követően fölköti magát. Azt követően, de nem abból következően, vallja Todd, és élete fő elfoglaltságává teszi, hogy apja motivációit gyökeresen föltárja. Ez az élmény teszi őt azzá a cinikussá, akinek a történetben megismerjük. Gunyorosan, mintegy esztétikai távolságból szemléli embertársai problémáit; úgy érzi, maga nem is vesz részt a körülötte zajló eseményekben. Közben szinte közömbös a jelen iránt, és nincsenek tervei a jövőre, Todd mániákusan merül el saját maga és apja múltjának vizsgálatában. Ezzel már a nyakkendőkötéssel kapcsolatos fejtegetéseknél tartunk. Ha ugyanis Todd azt

tapasztalja, hogy apja tettének minden motivációja olyan bonyolult oksági sorokba illeszkedik, melyeket lehetetlen eredetükig követni, akkor problémává válik számára bármely történet - így saját élete egy napjának - az elmesélése is. A megoldás a címben rejlő képhez kötődik; az úszó opera ugyanis egy olyan műsor, melyet a nézők a partról követnek, és saját fantáziájukból kell kipótolniuk mindazt, ami az alatt történt a fedélzeten, amíg a hajó épp messze járt. Az ötlet Sterne Tristram Shandyjéből származik, éppúgy, mint az a groteszk látásmód, mely a testet mint sérülékenyt, erőtlent és neveltségest mutatja be. A regény egyébként is számos irodalmi művet idéz meg. A főszereplő idegensége és az öngyilkosság tematizációja alighanem Camus-t, a pereskedés, és az, hogy a főszereplő élete nagy részében egy apjának írott levélen dolgozik, nyilván Kafkát.

GÁRDOS BÁLINT

Arkagyij és Borisz Sztrugackij: Stalker Európa Könyvkiadó, Budapest, 2005.

Az 1960-as, 1970-es évek hivatalosan is elfogadott szovjet irodalmából kevés olyan maradt, amely számot tarthat a mai magyar olvasóközönség érdeklődésére. Érdekes módon azonban van egy szerzőpáros, akiknek művei megjelenésükkor - ha úgy tetszik - jórészt annak köszönhetőek túrtésüküket (támogatottságukat?), hogy a korabeli kánonképzés elvei szerint ők az irodalmi műfajok perifériájára, a sci-fi területére "szorultak", manapság viszont talán ők az egyetlenek, akiknek írásai még mindig olvashatónak, sőt élvezetesnek ítéltetnek. Az ismert testvérpárra, Arkagyij és Borisz Sztrugackijra gondolok.

Az Európa Könyvkiadó jó érzékkel tapintott rá, hogy a Szovjetunióban 1972-ben, nálunk pedig egy jó évtizeddel később megjelent könyvük, a Piknik az árokparton nemcsak a középkorúak és idősebbek nosztalgiáját keltheti fel, hanem érdekes olvasmányélményt nyújthat a tudományos-fantasztikus irodalom újabb irányzataiban

járatos ifjabb generációnak is. Ráadásul a könyv most úgy jelent meg, hogy megtalálható benne egyrészt a regény (Piknik az árokparton), másrészt az Andrej Tarkovszkij világhírű filmjének alapjául szolgáló Stalker című filmforgatókönyv is. A két szöveg egymás mellé illesztésével közvetlen összehasonlítási lehetőség nyílik, és jól láthatóvá válnak azok az alapvető koncepcionális különbségek, amelyek a regény és a filmváltozat között mutatkoznak. Ha maradunk egyelőre az eredeti műnél, egy jellegzetes "után"-regénnyel van dolgunk: földön kívüliek látogattak el a Földre, itt hagyták bizonyos zárt területeken, a Zónában a miénknél fejlettebb civilizációjuk technikai rekvizitumait, amelyeket mind az állami gépezet irányítása alatt álló tudományos intézetek - tanulmányozás céljából -, mind a magányos harcosokként megjelenő fosztogatók, a stalkerek - a gyors meggazdagodás reményében - igyekeznek megszerezni. A tudományos-fantasztikus

történet ezen a ponton sajátos kelet-európai társadalmi művé is alakul: az állami gépezet és a boldogulni vágyó kisember egymást kijátszó macska-egér harcává, a hatalom kötelékébe álló törtetők és az undergroundba vonuló, szabad lelkületű seftelők, ügyeskedők ellentétévé. Vagyis a regény már nem is annyira az "idegenek" látogatásáról, mint inkább a földi körülmények között kialakult emberi viszonyokról szól, amelyekben nincs különösebb jelentősége annak, hogy ezek a viszonyok rendkívülinek ítélt, vagy éppen hétköznapiak elfogadott események hatására alakultak-e ki. Amikor a regény egyik szereplője, Pilman professzor megpróbálja elmagyarázni, mi is volt az "idegenek" látogatása, ezért folyomodik hétköznapi metaforához: a földön kívüliek a Földet afféle piknikező helynek használták, ahol mint árokparton, ott maradt a piknikezés maradványa, a szemét (innen egyébként a regény címe is). A lepusztult viszonyok között élő kisember a Zóna fosztogatása közben felismeri a XX. századi lét válságának egyik legborzasztóbb okát és következményét, az elidegenedettséget és a társtalanságot: "Mindenkori önmagáért, csak az Isten mindenkiért" - fogalmazza meg Redrick Schuchart, a regény stalker főszereplője. Ezzel a tudattal indul el minden stalker a Zónába, hogy onnan a legváratlanabb, mert kiismerhetetlen, akár halálos veszélyekkel szembenézve bármi értékeset, pénzzé tehető magával vigyen, vagy éppen megtalálja a legfőbb, talán csak a Zóna-legendákban létező aranygömböt, amely állítólag teljesíti az ember legtitkosabb vágyát. A kelet-európai kisember számára ez a titokzatos tárgy lesz a boldog élet egyetlen "reális" záloga. A Sztrugackijok a Zónával olyan metaforikus-szimbolikus képet alkottak, amelyben - és itt ismét működésbe lép a kelet-európai tapasztalat - bármikor bármi

megtörténhet, mégpedig úgy, hogy az ember azonnal alkalmazkodni tud hozzá, napirendre tud térni felette. A Stalker című filmforgatókönyv - és pláne a belőle készült Tarkovszkij-film - a tudományos-fantasztikus alapanyagot, annak műfaji külsőségeit a végletekig lecsupaszítja, és a Zónából nem is annyira a Látogatás utáni hely, mint inkább az emberiség kulturális emlékezetének szeméttelpe válik (gondoljunk csak például a filmnek arra a hosszan kitarított képsorára, amelyben a víz alatt a XX. századi ember hétköznapi létehez tartozó mindenféle kacat - vagy érték? - bukkan elő homályosan). A forgatókönyv a lecsupaszított környezetnek megfelelően a szereplőgárdát is a minimálisra redukálja és erőteljesen allegorizálja (Stalker, Professzor, Író), és hármuk alakjában a Törvényhez való viszonyukat modellálja. A Stalker maga a megtestesült törvényszegő, a Professzor és az Író pedig a törvényekben, illetve a törvények mögött rejtőző igazságot kutatja: a Professzor a maga racionális módján, az Író pedig intuitív, irracionális úton, annak hangoztatásával, hogy a törvények szükségtelenek. De a végső kérdés mindhármuk számára ugyanaz: képesek-e leghőbb vágyukat, legbensőbb titkukat kívánni az aranygömbtől, annak tudatában, hogy az csak mások szenvedése vagy pusztulása árán teljesebben be. Képes-e az ember pénzért, pozícióért, karrierért, tudományos felfedezésért, művészi alkotótevékenységért bárkit feláldozni? A Zóna, benne a titokzatos aranygömbbel, így válik a műben az emberség királyvizévé. A Sztrugackij testvérek az irodalmi műfajok vélt hierarchiájában az alsó szintek valamelyikére utalt sci-fiben érdekes, izgalmas sztorit, és az orosz irodalmi hagyományokra jellemző gazdag gondolatiságot tudtak létrehozni, vagyis maradandót tudtak alkotni.

GORETITY JÓZSEF

infó VIII. évfolyam, március havi információs kiadvány.

Lezárva: 2006. március 10-én, Debrecen.

"Segítőkéz" Lelkiségi Telefonszolgálat
debrecen27@sos505.hu

Rénes László ©

